

279056

AMICULU FAMILIEI

DIUARIU BELETRISTICU

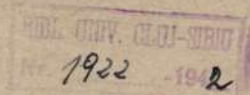
SI

ENCICLOPEDICU - LITERARIU

CU

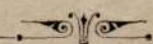
ILLUSTRATIUNI.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PROPRIETARIU, REDACTORU si EDITORU :

NICULAE FEKETE-NEGRUTIU.

GHERL'A.

IMPRIMARI'A „AUROR'A“ P. A. TODORANU

1886.

~~P. 184~~

**Vorbiti, scrieti românește,
Pentru Domnedieu!**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

G. Sionu.

Sumariulu „Amicului Familiei.“

Anulu X. — 1886.

<i>I. Novele. Romanuri. Fabule. Schitie.</i>	
Babet'a. Romanu 3. 19. 34. 50. 66. 83. 99. 114. 134. 150. 167. 178. 190. 202. 218. 230. 241. 249. 265. 273. 281. 298. 313. 329.	
Flori de muschiu	9.
Nrii 76 si 77. Naratiune istorica 13. 30. 45. 60. 77. 93. 108. 128. 146. 161. 185. 197. 214.	
Probitatea in copilaria. — Schitia.	25.
Poterea amorului. — Novela.	38. 55. 70. 87.
Fét'a de pescariu	103.
Pacalitii. Noveleta	119.
Ganduri zadarnice	139. 195. 173. 182. 194.
Fântân'a dorului. Novela din poporu	222. 246.
Cas'a de sub colina. O istoria din Carpati	226. 237. 262. 279.
Diferentie. Schitia	254.
Idealulu pierdutu. Novela originala	270. 278. 289. 303. 321. 336.
Adio. Schitia	337.
<i>II. Poesii. Ei doi</i>	
Demnitatea femeiloru. — Manus'a	2.
Visulu copilei	8.
Canteculu pastoriloru	13.
Totu ea si numai ea	18.
Propunere buna	24.
Rusalile popóreloru	28.
Angerulu pierdutu. — Remâi!	33.
Orfani	42.
Ochii tei. — Nu totu plânge zefirele. — Cá'n totu-de-a-un'a	49.
Curtiu	54.
Legend'a vulturelui	65.
Oh! spune-mi ce gândesci?	81.
De-ai versatu adese lacrimi	82.
Epistole	96.
La o copila	97.
Lin'a	108.
Bab'a Doch'i'a	119.
Fericire si visu	121.
Déca fie-care stea. — Adenca intristare	125.
Jidovulu raticatoriu	132.
Meditatie	133.
Mam'a. — Jalea Romaniei	143.
Fortun'a in padure	149.
Nu scfu	154.
Legend'a Cimpoiului	158.
Dorintia	165.
Sonetu	167.
A fostu odata	176.
Escelentiei Sale Dr. Ioanu Vancea de Butés'a	177.
Visulu meu	189.
Despre angeri	193.
Legend'a privighitórei	201.
Salutare vremi trecute	208.
La miediulu noptiei. — Pre marea lumei	217.
Alexis si Dora	229.
La o cocóna	235.
Te vedu, te audu. — Prin crangu. — Fiori. — Vreamea trece. — Epitafu. — Tóte dorurile	236.
Mi-ai adusu	245.
Dorulu baditiei	252.
La o cochetá. — Bate vântulu. — Cátu de cu dragu	263.
Oda	290.
La largu. — Floric'a	296.
Amorulu platonicu	305.
Draga nu-ti mai face gânduri. — Clopotele ér' resuna. — Cându n'oiu mai fi	307.
Poesi'a	320.
Lasati. — In drumu	324.
Colind'a Argesiului	335.
<i>III. Studii sociali, literari, scientifici.</i>	
Privire asupr'a literaturii române 10. 29. 58. 91. 126. 144. 175.	
Notiuni din economi'a domestica 11. 44. 75. 127. 159. 184. 213. 259. 305.	
O profetie	12.
Universitatea din Cotnaru si alalte scóle rom. din secl. XV—XVII 43. 74. 107. 123. 143. 159. 225. 244. 256. 291.	
Femei'a	14.
Femei'a.— Barbatulu	124. 215.
Epistol'a	212. 257. 306.
Catedral'a Curtii de Argesiu	292.
Invetiamentulu publicu si sexulu frumosu in Români'a	322.
Mesuri aperatóre in contr'a colerei	339.
<i>IV. Biografii. Portrete. Illustratiuni.</i>	
Georgiu Baritiu	1. 5.
Andreiu Muresianu	17. 21.

Marire intru cele inalte	37.	Pre treptele claustrului	277.
Vragitorea	53.	Sgarcitulu	285.
Museulu din Vien'a	69.	Reconvalescent'a	301.
Peregrini mohametani re'ntorcându dela Mecca	85.	De pe pustele Ungariei	309.
Dominec'a floriloru in Ierusalimu	101.	Un'a din neamulu lui Faraonu	317.
Michailu Cogalniceanu	113.	Festivitãti militare in Petersburg	325.
Mari'a Magdalin'a, Mari'a lui Iacobu si Salomi'a la mormentulu Dlui	116.	Nascere: Dlui N. Is. Christosu	333.
Ierusalimulu vechiu	125.	<i>Diverse. Cronica.</i> 15. 31. 46. 63. 79. 95. 111.	
In dulce reverte	137.	131. 147. 164. 176. 188. 200. 215. 228. 239. 248.	
Barbatulu veduvu si fiic'a orfana de mama	153.	264. 295. 312. 326. 340.	
Capu de studiu	169.	Festivitatile dela Curtea de Argesiu	293. 308.
Soci'a lui Miltiade	181.	<i>Notitie.</i>	16. 47. 131. 216. 228. 280.
Tener'a fermecatória si betrân'a vragitória	193.	<i>Glume.</i>	16. 32. 48. 64. 132. 280.
Cetele angeresci	204.	<i>Diuaristicu.</i>	32. 47. 95. 148. 164. 188.
Frumós'a bruneta	221.	<i>Bibliografia.</i> 47. 63. 96. 112. 200. 216. 271.	
Care e mai nefericita	233.	312. 327.	
Susu in raiulu fericiriloru	245.		
Isusu la fântân'a lui Iacobu	253.		
Probe din ilustratiuni'e cartiei de rogatiuni „Margaritariulu sufletului“ aparuta in ed. nóstra	260.	Afora de ace'a multime de Gâcitori si alte amenunte.	
Dîn'a valuriloru	268.		

Nr. 1.
An. X.
1886.

Gherla
1/13
Ian

FAMILIA

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

GEORGIU BARITIU.

E betránu acumu, dar' inca nu imbetranitu, literatulu si omulu politicu, care a traitu atátu de multu cu noi si pentru noi, incátu abia se va fi gasindu in tierile coronei ungare vre-unu centru de viétia románésca, in care elu nu este personalu cunoscutu.

Unu omu de statura mai puçinu cá midlocie, oachesiu cu façia supta, slabu dar' nu plapându ci cu deosebire bine incheiatu si de o elasticitate adeseori aprópe nervósa. Capulu taiatu óre-cumu din intregu la frunte, la umerii obrajiloru si la barbíe e croitu cá m in coltiuri, ochii marunti suntu víi dar' nu neastemperati, ér' impregiurulu buzeloru ascutíte e totu-de-a-un'a o mişcare de o aspra hotarire. Pasiulu î-i este tiapênu, mişcarile-i suntu iuti dar' nu nerabdatóre, éra vorb'a, ce'a ce mai alesu ni se intiparesce, vorb'a-i este respicata, aprópe restita.

Este unu omu care vré ce'a ce vré cu multa inderetnicie si nu suferé impotrivire: acést'a e prim'a impresiune, pe care ni-o produce intrég'a lui infaçisiare.

Si póte cá asemenea omu ar' fi si fostu déca ar' fi traitu in alte timpuri si in alte impregiurari: in têmpurile si in impregiurarile, in care a traitu G. Baritiu a fostu si este omulu care

sufere impotrivirea, scie se se opréscá in locu, cându nu póte merge inainte, dar' nu se dá nici o data inderetu nici se abate din cale, ei merge, indata ce póte ér' se mérga in directiunea odata apucata.

Asia e cá literatu, asia e si cá omu politicu — Cá literatu este unulu dintre cei mai insemnati respresentanti ai scolii dela Blasiu. A fostu pe tempulu, cându ideile acestei scolii nu eráu cunoscute de cátu unui fórte micu numeru de ómeni, a fostu cându in cercuri fórte largi ele ajunsesera a fi exagerate, si este si astadi, dupa-ce soçietatea romána s'a reformatu prin ele si a trecut la altele. — Cá omu politicu elu este celu mai hotaritu portatoriu alu tradiuniiloru nóstre de politica nationala dinastica. . . .

Elu este totu omulu, care erá acumu cinci-dieci de ani, cându si-a inceputu lucrarea cá profesoru.

Georgiu Baritiu s'a nascutu la 12/24 Maiu anulu 1812, in Juculu de josu din comitatulu Clusiului, unde tatalu-seu Ioanu Popu erá preotu greco-catolicu. Studiile, dupa órecari pregatiri primite in cas'a parintésca si la scól'a maghiara din Traticau si le-a facutu

la gimnasiulu din Blasiu si la academi'a din Clusiu unde a terminatu cursulu de filosofie.

Intorcându-se apoi éra la Blasiu, s'a pregatitu aici pentru carier'a preotiésca, si la 1835 a fostu numitu profesoru gimnasialu.

N'a statu inse aici, ci fórte in curéndu s'a mutatu la Brasiovu, cá se se puna la dispositiunea Româniloru, cari au meritulu de a fi pusu dimpreuna cu elu temelile instructiunii române din acestu orasiu.

Viéti'a lui G. Baritiu este atât de bogata in fapte literare si politice, încátu amu lipsí de la detori'a, pe care-o avemu fația cu acestu eminentu contemporanu alu nostru, déca amu intrá cu acésta ocaziune in o descriere amenuntita a inriuririi, pe care aceste fapte au avutu-o asupr'a desvoltarii nóstre.

Unu lucru sêmtímu cu totii: cá elu a redicatu nivelulu soçietatii, prin care a traitu.

Cum si cátu l'a redicatu acést'a nu o vomu cercetá de asta-data

Elu este din pleiad'a de ómeni teneri, care in primele decenii ale secolului nostru pléca pe urm'a lui Georgiu Lazaru si se respândescu peste totu pamêntulu locuitu de Români, cá se propage ideile celoru trei intemeiatori ai culturii nóstre moderne si se lucreze in sensulu loru. Si G. Baritiu e dintre aceia care si-au alesu partea mai grea a acestui apostolatu remanêndu aici acasa, desí in dóne rënduri a fostu chematu in cele mai bune conditiuni se tréca la fratii nostri de peste Carpati.

Si greu este chiar' si astadi se stái si se lucrezi aici: ce nemesuratu de greu trebuiá se fie atunci!?

Chiar' si astadi cei mai multi dintre noi suntu siliti a face mai multe treburi de-odata si a-si rumpe asia dîcúndu viéti'a in mai multe bucati, pentru de-a respunde turtoror trebuintieloru. — Atunci nici cá poteá fi vorba de o impartíre a sarcineloru. G. Baritiu care se pregatise pentru preotie, trebuiá se conduca o scóla comerciala, se intemeieze (la 1838) „Fóie'a pentru minte, anima si literatura,“ se mai infintieze totu elu si o fóie politica, „Gazet'a de Transilvani'a,“ se se preocupe si de istoria, se se puna in fruntea unei intreprinderi industriale si se mai iee parte si la viéti'a politica.

Tóte aceste in midiloculu unui poporn atunci inca fórte asupritu, tienutu in intune-

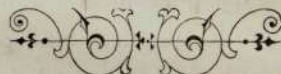
cime si puçinu dispusu a-lu spriginí, si in lupta cu nisce adversari preocupati de puterea loru.

Ori-cátu de multe ar' fi fostu inse greutátile si ori-cátu de mari, increderea in viitoriulu neamului nostru le covêrsiá pe tóte. Cà intrég'a generatiune, din care face parte G. Baritiu sêmtiá, cá suntemu porniti spre desvoltare, cá timpurile se schimba si cá mergemu cu o necesitate organica spre idealulu pe care si-lu plasmuisse.

Acésta credintia in viitoriulu neamului nostru l'a ajutatu se tréca intregu prin tóte greutátile, prin tóte loviturile, prin tóte desamagirile, se remâna teneru si veselu dupa o lucrare, de cincidieci de ani.

Si bine au vedintu ei, betrânií nostri, pe cându eráu tineri: — ne-amu desvoltatu, timpurile s'au schimbatu si mergemu, mergemu înainte, fàrà cá se ne mai intrebamu, cum si de ce, cându atâte suntu nevoile, cu care trebuie se ne luptamu.

Déca descuragiati in lupt'a cu aceste greutati, ne pierdemu pe o clipa credintí'a si nađejea de isbanda, se mergemu la G. Baritiu, cá se ne spuna cumu a fostu odinióra, câte-a vedintu, prin câte-a trecut si ér' ne vomu sêmti mândri si fericiti de a fi fostu nascuti români.

Ei doi....

Si ea si elu cându s'au gasitu,
Au fostu tacuti si n'au vorbitu;
Cà-ci ce pareá cá i-a petrunsu,
De ei insine au ascunsu.

Dar' cându music'a cá in visu,
O hora mare a deschisu,
Ei amendoi de doru impinsi,
Incetu mânilé si-au intínsu.

Si cându music'a a 'ncetatu
Si hor'a mare s'a fostu spartu,
Ei amendoi cá'n doru sfiitu
In ochi de-odata s'au privitu.

* * *

Ani multi de-atunci s'au dusu pe rêndu,
Cu reu si bine in schimbându,
Dar' ea si elu, adesu cu doru
Sioptescu: de-ântâiulu stantu amoru!

Emilia Lungu.

B A B E T ' A

Romanu.

CAPITOLUL I.

Rusînea.

„Din Jonica oiu face unu Domnu!“

„Se te ajute D-dieu! Cu ce draga de anima asiu fi facutu si din Tomiti'a mieu, cã-cî este cu capu, carte scîe de si n'a mersu decãtu dõue ierni la dascalulu Jancu.

„Scimu, scimu Raveico . . . diceãî cã-ti trebue banii pentru cele trei dîle ce a-ti ajutat u in câmpu la noi.“

„Asia nene Radule,“ intari lelea Raveica of-tãndu.

Nenea Radu se scolã, mersè la mèsã, deschise puulu si scõsè din elu unu fiorinu si dõuedieci de cruceri.

„Trei nemtiesci bani rei, atãtu vi se face, dîse elu intindîndu banii acelei neveste cu façi'a pricagita, cu portulu seracuti u, care steteã dina-intea lui si pe care am auditu cã o chiama Raveica.

„Trei nemtiesci nene Radule, repetã lelea Raveica cu unu suspinu amaru, cãndu primî banii, pe care luãndu-i i-i legã intr'unu coltiu alu cãrpei s'ale de pe capu, apoi dîse: „remaneti cu bine,“ si plecã clatinandu mēre u din capu.

Nenea Radu remasè singuru cu lelea Maria nevēsta-s'a.

Se nu ne inchipuimu cumv'a cã nenea Radu este vre-unu omu putredu de bogatu, fiindu-cã l'am auditu dîcîndu, cã din Jonica alu seu voiesce se faca domnu. Erã — neci vorba nu mai incape despre acēst'a — unu omu cu dare de mãna, inse dēca te uitãî la elu, credeãî cã nu prea are nici elu cele de lipsa. Acumu buna òra nu incaltãse nici cisme, nici opinci, ci erã descultiu tocmai cã si nevēsta-s'a, cã-cî pe tēmpu de vēra, si cãndu n'aveã se faca vre-o cale, ãmblãu totu-de-a-un'a asia desculti cum se deprinsera din mosi-stramosi si neci prin capu nu le treceã, a se lasã de acēsta datina din betrãni, macarucã nenea Radu 'si agonisise vre-o dõue pamēnturi de aratu si altele de fēnatie, si aveã siepte cãî in grajdu, cinci pe drumu cu marfa de-ale negociatoriloru si trei cara.

„Audi Jonica, tatalu-tēu vreã se faca domnu din tene, dîsè lelea Maria catra unu copilu cã de vre-o siepte ani, care se tavalia pre prispa. „Vreã se te faci?“

„Pãî“ respunsè acēst'a.

„Vedi cãtu e de cu minte,“ strigã nenea Radu, care esise si elu afara dupa nevēsta-s'a.

„Nu-mi mai trece, cã si Raveic'a . . .“ re-ncepù lelea Maria.

„Ce nu-ti trece?“ facù nenea Radu, cãci lelea Maria se intrerupsesè din vorba, cã se gonēsca vitielulu, care se apucasè se rãda prin cre-paturile siurei pe unde se aretã cãte unu firicelu de orzu.

„Cã Raveic'a ar' fi voitu se faca si ea domnu din Tomiti'a ei“ 'si sevērsi ea apoi vorb'a, intor-cãndu-se la barbatu si la copilu.

„Nu-i muma si ea, respunsè nenea Radu, „ba mai muma decãtu tene“ adausè elu in sine.

„Ce mai muma!“ strimbã lelea Maria din nasu.

„Cã tôte mumele“ urmã nenea Radu.

„Ce, pe mine femeia cinstita, me pui in rēndu cu un'a cã Raveic'a?“ intrebã lelea Maria aprinsa.

„D'apoi,“ ingãnã nenea Radu, „adeca vorb'a vine, ea nu l'a avutu de-a gat'a. . .“

„Pst . . . facù lelea Maria clintindu din ochi si aretãndu cu-o privire fugitiva asupr'a lui Jo-nica, eu nu l'am facutu cu-o catana. . .“

„Pst . . . repetã acum si nenea Radu la rēn-dulu seu, punēndu totu-odata degetulu pe gura.

Jonica la cuvēntulu catana, cascasè o gura cãtu o siura si remasè cu ochii fîntiti la muma-s'a.

Lelea Maria nu erã atãtu de rea de anima sēu atãtu de neprecugetata de capu, precumu am fi potutu crede dupa vorbele ei de pana acum. La semnu ce-i facù barbatulu seu, 'si luã sēma cã nu este nici decum bine a vorbî despre ase-menea lucruri deinaintea unui copilu, si luãndu-si sēma — tacù.

Erã inse prea tãrdîu, Jonica audisè si intie-lesese vorbele ei din urma.

Ulmenii, locul unde traiãu òmenii cu cari ne-amu intēlnitu chiar' acum, nu se poteã numi satu, cã-cî stã numai din vre-o cincisprediece case si n'aveã nici beserica, ba nici cãrciuma chiar'.

Locuitorii din Ulmeni se inchinãu la beseric'a din satulu vecinu si inchinãu paharele totu in acelu satu, anume Bãrsesci, care erã cale cã de vre-unu patrariu de òra de-acolo. Dar' mai erã si unu orasiu prin apropiere, nu-ti trebuia nici un'a òra intrēga cã se ajungi pana in acelu orasiu numitu Stefanesci.

Ulmenii erã dara unu catunu, inse nici de-cum unu locu pustēiu. Casele lui nenea Radu erãu cãm pe la capulu satului, la marginea padurei pe-o poenitia din cele mai minunate cãte poti vedeã pre acestu frumosu pamentu.

Spre drēpt'a caselor u unu piscu cu brado drepti cã o facia si inalti cã o beserica, spre stēng'a loru o gradina domnēsca cu flori frumõse, care se vedeãu prin zabrelele de feru ce prejnuia u acea gradina.

Deinaintea caselor u in fundulu poenei erãu érasi paduri asiediate un'a dupa alt'a, totu mai pe dealu, totu mai susu, mai susu, de pareã cã dealulu celu mai inaltu nu mai aveã de cãtu o palma-dõue pãna in ceriu, cãndu erã seninu, cãndu erã inse vreme innorata steteã acoperitu mai pana josu de nori, cētia si burahaiu.

Ierb'a de pe poenitia nu cresceã nici odata mai mare decãtu de lungimea unui degetu, cã-cî o pasceãu vitieii, carii o scurtãu mereu si ast'fe-liu erã cã si cãndu pamēntulu pe-acolo ar' fi fostu acoperitu cu unu covoru scumpu de catifea môle in façi'a smaraldului.

Acolo pre acelu covoru mergeáu copii din Ulmeni de se jocáu, fugiáu, se intreceáu, de aruncáu pietre cu prasti'a, de se luáu la lupta drépta si la trântéla cu piedeca. Acolo sevêrsiáu tóte acele fapte cu care se indeletnicescu copii, imitându multu-puçinu pe ómenii cei mari. Vorb'a ce'a, ce din pisica ese sióreci prinde.

Vatafulu copiiloru erá Tomitia alu Ravechii.

Elu sciá se-i mustruésca mai bine, elu aruncá mai bine si mai departe cu prasti'a, fugiá mai bine si erá mai tare de câtu toti, elu sciá cele mai multe cântece, povesti si câte tóte.

Jonica alu Radului erá cu vre-unu anu mai micu decátu Tomiti'a, dar' erá si mai slabu, mai siubredu, mai nepreceptu in tóte, inse totusiu se credea mai multu decátu elu, sí-lu pismuiá deci pentru trecerea ce aveá deinautea celor'alalti baeti.

Acésta pisma l'ar' fi arsu pe Jonica si mai tare la anima, déca nu s'ar' fi mangaiatu adeseori cu gândulu, că Tomitii nu-i aduceá nici odata mama-s'a pâne alba din Stefanesci, lui inse i-aduceáu parentii in fie-care dí de têrgu, adeca Vinerea, cându se intorceau dela orasiu, nu numai pâne alba, ci si covrigei si colaci albi cá zapad'a si moi cá fulgii si buni . . . mai buni decátu cép'a, apoi se mai mângaiá cá ajungêndu pe Tomiti'a in vârsta 'lu va intrece chiar' si in tarie si in minte si intru tóte.

Nu voiimu se sustienem' cá aceste gânduri eráu asia de lamuritu asiediate in capulu lui Jonica, dupa cum lé-am espusu noi, dar' cá'm asia erá sêmtirea lui.

Se mângaiá Jonica, da, inse pism'a s'a catra Tomiti'a totusiu nu si-o innecá, nici cá s'ar' fi incercatu, nici cá ar' fi voiitu vre-o data se-o innece.

Cându audisê dara ace'a vorba din gur'a mamei s'ale, pe care o scimu cu totii, nu avú altu gându decátu a se folosí câtu mai ne-intârdiatu de scirea ce audisê pentru a batjocori pe Tomiti'a.

Cum se vediú nepânditu de parenti, o luá totu o fuga in partea ace'a a poenei, unde vedeá pe baetii catunului adunati la olalta.

Lelea Maria zarí plecarea s'a, crediú inse cá alérge se se jóce si elu cu cei'alalti baieti si de-órece n'aveá nici o pricina cá se se téma de cev'asiu, 'lu lasasê se fuga.

Pe pagisce erá valu-vêrtegiu mare.

Unu cârdu de baieti din Bârsesci venisê prin padurea dela Ulmeni, cá se caute bureti de cei laptosi, de cari nu se faceáu niciari asia de buni la gustu, cá sub bradetulu de-acolo si intorcându-se acasa dasera prin poenitia, ér' acolo fura intêmpinati de cet'a Tomitii.

„Ho, mèi!“ strigara acest'a la vederea loru, „ce ne calcati hotarulu! déca ve trebuescu bureti, stringeti pe la voi.“

„De cându te-ai facutu tu jitaru?“ intrebá unulu dintre baietii dela Bârsesci.

Jitari se nuniáu pazitorii padurei. Satenii de pe munti nu urescu inse pe nimeni mai multu decátu pe jitari, deci acésta intrebare erá cá si

cea mai mare ocará, cu care se poteá acoperi vre-unu omu ciustitu de pe-acolo.

„Eu jitaru,“ strigá Tomiti'a „stati numai cá ve aretu eu voue! Ho pe ei!“ se adresá elu catra soçii sei si pornindu inainte mersê cu ei se se incaiere cu Bârsescenii.

Acesti'a mai slabi la numeru o luara la sanatós'a.

Tocmai in acea clipa sosi Jonica.

„Ai vediutu Jonica, cum i-am luatú la fuga?“ i strigá Tomiti'a falosu de isbând'a s'a.

„Vediutu,“ facú acest'a, apoi — fara nici o transitiune, dupa firea copiiloru í-i strigá câtu-i luá gur'a: mam'a díce cá màt'a te-a facutu cu-o catana“

„L'a facutu cu-o catana! n'are tata, màs'a e blastamata!“ asia strigara de-o-data copii din pregiuru, si toti câti 'lu urmasera pana acum, se departara in gramada dela elu tragându-se in partea lui Jonica.

Acest'a se sêmtiá fericitu de isprav'a vòrbelorú s'ale. Inse fericirea s'a nu durá multu têmpu.

Dintru-ântâiu Tomitia remasê inlemnitu la cuvintele cele hilitóre ale lui Jonica, dar' preste puçinu 'si veni in fire.

„Minti misielule!“ ràcnè elu si sarí la Jonica.

Cet'a de baieti se spulberá cá plév'a in vèntu deinainte furiei s'ale.

„Minti!“ mai repetá Tomiti'a inca odata, apoi apucându pe Jonica de peptu 'lu sguduf de i-se elatináu dintii.

„Lasa-me! sariti! ajutoriu! sbiera acest'a in fric'a mortii si cum se trudeá cá se scape din inolestarea de feru alui Tomitia, i-se rupsê chetórea dela camasia, de care 'lu priusesê profivaiculu seu, asia încátu scapá din mânu'a lui, dar' numai pentru a se lungí cu faci'a in susu pe ierb'a poenei.

Tomiti'a sarí la elu cá se-i traga vre-o dóue, dar' cum se plecá i-cadiú cutitiasulu ce-lu portá la brâu intr'o téca.

Acésta intemplantare fú scaparea lui Jonica, cáci Tomiti'a cá se nu-si pérdia cumv'a cutítulu se aplecá spre elu si-lu smulsê impreuna cu unu pumnu de ierb'a si de paie uscate la sine. Pentru a nu pierde vremea aruncá cutítulu cu ierb'a cea smulsa cu totu in sênu si se întórsê éراسi spre Jonica. Acest'a se folosí inse de ragazulu celu fericitu ce i-se dasê, se redicasê si cadiúsê cu vre-o doi pasi mai incolo in midilocolu baietiloru, napadindu-lu totu odata sângele prin gura si prin nasu.

„L'a ucisu!“ 'la omoritu!“ típara copii inprastiindu-se cari in cotrou.

Tomiti'a inse infóratu de isprav'a luptei s'ale fugí in padure si numai dupace incepusê sórele se se cobóre spre apusu, mersê acasa.

CAPITOLULU II.

Fugitu.

„Ce mi-ai facutu, ce mi-ai facutu?! se tânguiá lelea Raveica cu ochii lacrimati.

„De ce nu si-a tienutu gur'a! respunsê Tomiti'a posomoritu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

GEORGIU BARITIU.

„Nenea Radu si lelea Maria dîcu cã deca oru pune mân'a pe tine te-oru schilodî, cum le-ai schiloditu tu pe Jonic'a loru.“

„Cã n'oru mai pune ei mân'a pre mene!“

„Of, of, seracii de noi...“

„Cã eu 'mi iâu lumea 'n capu.“

„Vai de peccatele nôstre!“

„Dar' nu fugu de fric'a lui nenea Radu, ci...“

„Nu fugi de fric'a lui nenea Radu, ci... repetã lelea Raveica tremurãndu cã vîrg'a si palindu-se.“

„Ci, ci...“ inganã baietulu si nu potû se vorbésca mai departe, cã-ci lacrimile cele mai amare î-i inecãu glasulu.

Apoi invelindu-si faci'a cu amîndouë mânilé strigã cu vócea intrerupta de suspine:

„De rusîne, mama... me ascundu, fugu, cã-ci me mânca rusîne.“

Si cu ast'a o tull alergîndu cã unu cerbu gonitu.

Raveic'a voia se-lu strige innapoi, dar' nu erã nici de cumu in stare a vorbi, pare cã o strîngeã cinev'a de gátu, cã se nu póta scóte nici macaru unu tîpetu de dorere.

„Lu urmarî cu ochii pâna unde-lu mai poteã vedé, pâna la unu locu unde o cotitura a drumulu, 'lu facû neveditu.“

De-abia acum 'si regasi glasulu.

„Tomitia!“ strigã ea cu viersu petrundietoriu.

Tomiti'a inse nu-o mai audiã, séu cã nu voia se-o mai audiã.

„Tomitia!“ repetã biét'a femeia inca odata, apoi cadiu la pamîntu.

Sórele erã pe la chindii.

Raveic'a steteã inca lungita pre prisp'a colibei s'ale, unde am vediutu-o cadiëndu, candu dorerea cea mare ce-i pricinui-se fug'a fiului seu i-luásé tóte poterile.

Lelea Maria alui Radu, mam'a lui Jonica erã aplecata de-asupr'a ei, o scuturã de braçiu sí-i strigã:

„U, surata Raveica scóla!“

Acést'a deschisè ochii.

Cum dete cu ei de Mari'a, tîpã cã luata din iele:

„Mi l'ati mâncau!“

Lelea Maria se obli si privindu pre surata-s'a cu faci'a spariata 'si facû cruce.

„A nebunitu serman'a,“ dîsè ea.

„Ba n'am nebunitu,“ respunsè Raveic'a si se scolã.

„Ce ai dara pentru D.-diu?!“ intrebã Mari'a.

„A fugitu Tomiti'a, m'a lasatu!“ respunsè Raveic'a si siróie de lacrimi î-i spalara faci'a.

„Dór' de gróz'a nôstra, vai de mine!“ facû Mari'a.

„Ba nu,“ dîsè Raveic'a.

„Apoi se va întórce dara, va fi mersu in padure!“

„Nu, nu s'a mai întórce, mi l'a-ti mâncau!“

„Lui Jonica nu-i este nemicu, mangaie-te!“

„Se me mangaiu cu ast'a, dar' ce mi-e mie de Jonica alu vostru!“

„Apoi deca-lu omoriã, 'ti pareã mai bine?!“

„Batãr' sciãm cã n'a fugitu de mine!“

„Ce vorbesci surata! totusiu ai capiatu!“

„Of, afurisita se fi fostu si clipit'a in care mi-a venitu gîndulu a me mutã aici la Ulmeni, intre nisce ómeni hulitori cum sunteti voi... chiar' de s'ar' mai întórce Tomiti'a nu va mai fi baiatulu meu celu dragu, mi l'ati otravitu cu vorbele vóstre!“

„Raveica draga, se nu cumva se credi c'am facutu-o din vre-o reutate de anima... dar' iã m'a luatú gur'a pe deinainte... uitãsemi cã-i si Jonica de faciã si cã ne aude. Baiatulu cu capulu seu celu nepriceputu, n'a avutu mai mare zoru, decãtu se alerge la Tomiti'a si se strige dupa elu...“

„Cã l'am facutu cu o catana, asia este muiere, ast'a a strigatu fiulu teu dupa alu meu?“

„Ce me mai intrebí, cã-ci o scíi dóra!“

„Mi cãm dedeãm eu cu parerea, dar' de sciutu n'am sciutu. Bine surata Maria, 'ti multiamescu de tóte bunatatile t'ale! Bucuri'a ce mi-ai facutu cu uniculu meu fiuu, ace'a-si bucuria se-ti dee D.-diu si cu Jonic'a alu teu.“

„Taci Raveica, cã peccate-'ti faci. Iati inapoi blastemulu teu... ori ce mi-ai cere, fia lucrulu celu mai pretiuitu, chiar' averea tóta ti-o dáu, nu-mai se-ti intorci cuvîntulu...“

„Asia! credi cã eu am mai puçina anima, cã-mi iubescu mai puçinu copilulu de câtu tene, de sí l'am facutu cu-o catana...“

„D'aj oi nu-i dreptu óre,“ tifui lelea Maria, care nu prea erã din cele rabdatóre.

„Dreptu, dreptu! si... de e dreptu ce a-ti avutu cu sermanulu baiatu?!“

„Nu-ti spui cã n'am avutu nemicu cu elu, si cã-mi pare reu de ce'a ce am dîsu, dar' acum én' spune-mi Tomiti'a alu teu nu ti-a lasatu cumva vre-o cruciulitia...“

„Ce feliu de cruciulitia?“ ...

„De aur!“ ...

Nu sciu nemicu de nici ó cruciulitia...“

„O portã Jonic'a meu la gátu, si acum nu-o mai are.“

„Tréb'a lui...“

„Remã sanetósa Raveica!“

„Deca este unu D.-diu in ceriu si dreptate la elu trebue se ve resplatésca reulu ce mi-ati facutu!“

Mari'a nu-i mai respunsè nemicu, ci se intorsè acasa.

„Gasitu-ai?“ intrebã nenea Radu.

„Nu, am cautatu pe pagisce, am intreatu pe toti...“

„Si pe Tomiti'a?...“

„Tomiti'a a fugitu!“

„Unde?“

„Dar' sciu si eu, mã-s'a díce cã-a luatú lumea in capu.“

„Ce ne-om face noi fãrà cruciuliti'a lui Jonica!“

„Nici cã am avutu vre-o-data lipsa de ea.“

„Dar' Jonica — erã uniculu semnu...“

„Cine scie pentru ce va fi bunu si ast'a, D.-diu va fi vrutu se-o piérda.“

„Asia va fi muieră.“

Tomiti'a fugindu dela colib'a mamei s'ale, o luasè prin o livada inverdita, care se întindea că vre-unu sfertu de ora dela Ulmeni si mergea pana la hotarul Bârsesciloru. Nu se oprî nici macaru se resufe pâna ce n'ajuasè la capetulu livedii.

Acolo se asiedià pe o pétra din drumu, 'si spriginî cotele de genunchi, 'si pusè capulu intre palmi si refâându-si ostenel'a începù a se gândi.

Acasa nu mai voiá se se întorca cu nici unu pretiu. Dar' unde se se duca? Bârsescii eráu prea aprópe de Ulmeni, acolo nu potea se se asiedie, nici in orasiu, nici in altu satu din pregiuru ci.. asia se hotari elu dintr'unu gându, trebue se mérga din colo in tiér'a romanésca.

Dar' cum se tréca graniti'a? cu ce se mérga? ce se mânânce? astea eráu nisce întrebări, la cari nu potù se respunda iudata.

„Voi merge la casele ómeniloru din Bârsesci si me voiu rogá se-si faca mila de mine si se-mi intinda câte o bucatíca de mamaliga. Voiu stringe dór' atát'a, câtu se potu mânca dóue-trei díle, ér' pâna atunci voiu fi trecutú preste plaiu din colo in tíera si me voiu adapostí acolo la vre-unu crestinu.

Tomiti'a de si nu numerá mai multu de câtu cá vre-o siepte-optu ani, cunoscea tóte potecile si cararile, cari duceau prin muntii din pregiuru in partea romanésca, cá-ci vér'a-iér'n'a mergea cându dupa gateje, cându dupa fragi, smeura si bureti in padure.

De pe pétr'a pe care se asiediasè vedeá de-inaintea s'a de-asupr'a satului Bârsesci sírulu de muntii, preste cari aveá de gându se tréca.

Intr'o parte vérfulu celu ascutitu alu „postovarului,“ de unde se vedeá pana in vama la Predealu, ér' despre alta parte cóm'a muntelui numitu „pétr'a mare,“ care i-se aretá acum cá si chipulu unui omu lungitu in unu cosciugu deschisu.

De multe ori se uitasè Tomiti'a la acésta formatiune bizara a muntelui, dar' nici odata nu i-se nalucisè unu chipu asia de jalnicu cá si acum.

'Si întorsè ochii de acolo, cáci sèntiá, cum 'lu impresioná de reu acésta vedere. Apoi aruncà o privire asupr'a livédiei, se uità la sírulu de muntii, cari inchiau orizontulu locului seu de nascere si scuturându-se cá de unu chinu greu o porní înainte spre Bârsesci, unde voiá se céra mila pe la usile ómeniloru.

La capulu satului erá o carciuma.

Cum se nu fi fostu, ci — cá dóra Bârsescii eráu lângá drumulu imperatescu, care ducea dreptu prin mediuloculu satului in tiér'a romanésca.

Acestu drumu de vécuri si pana in tîmpulu unde se petreceá istori'a nóstra, erá aprópe unica cale, pe care in vreme de iérna poteáu se strabata locuitorii Europei pana in tiénaturile cele bogate ale tierei romanesci.

Cârcium'a dela Bârsesci, fiindu in cale erá fórté cercetata, cá-ci formá prim'a statiune dela Stefanesci, ér' càràusiulu celu adevératu, crescutu

din neamu in neamu la acést'a cá m murdara dar' poetica meserie, ar' fi moritu mai bine, decátu se nu se fi opritu la locurile sciute.

Mai in tóta vremea, díu'a, sér'a, ba chiar' si nóptea se gasiá câte unu caru dóue incarcate cu marfa trase deinaintea carciumei, si date pe câtu se póte din drumu.

In clip'a cându ajunsè Tomiti'a la carciuma unu caru cu marfa steteá — resturnatu in sian-tiulu sioselei.

Stapênulu carului injurá câtu-i luá gur'a pe unu baiatu, care tragêndu la o parte, mânasè cáii atátu de reu in câtu resturnasè carulu pe drumu oblu cá in palma, cum dícea càràusiulu.

„Luá-te-ar' à'a si à'a!“ strigá elu câtu-i luá gur'a „cà bine ti-ar' fi fostu se-ti fi frântu gátulu prostule, ticalosule. Déca asiu avé altu baiatu la indemana te-asíu dá dracului, béza rea ce esei!“

Audindu Tomiti'a aceste vorbe, avù de-odata unu gându bunu si díse:

„Ia-me pe mine, bade!“

„Dar' scí se mâni cáii?“

„Sciu nene!“

„Dà-te in laturi! se intrerupsè càràusiulu restindu-se catra baiatu, care umblá se puna si elu mâna cu cei'alaltí ómeni, ce venisera se redice carulu si se-lu scóta din siantiu.

Inca o opintire, si inca un'a, si mai un'a, si éta, éta cá carulu stà.

Acum 'si stersè badea Niculae, càràusiulu, sudorilo de pe frunte si díse catra Tomiti'a:

„Déca te pricepi la de-ale càràusiei, én' pune-te la síregl'a cea de colea; se vedemu ce is-prava 'mi-vei face.

Tomiti'a se apucà de lucru sí-lu sfêrsí spre multiemirea lui badea Niculae.

„Cum te chiama? 'lu întrebà acest'a?“

„Toma!“ respunsè elu.

„Alu cui esci?“

„Alu Raveichii lui Ciurea din Ulmeni!“

„Ai tata?“

Acésta întrebare sagetá anim'a bietului baiatu, dar' elu totusiu respunsè fora pregetu:

„N'am!“

„Bine, me voiu întielege cu màt'a candu me voiu întorce dela Bucuresci.

„Pân' atunci...“ facù Tom'a intristatu, cá-ci credeá cá badea Niculae nu voiesce se-lu ia cu sene.

„Pân' atunci, hop, susu in caru si hai se plecamu cu D.-diu,“ — ér' tu, se întorsè catra baiatu, „ticalosule se fii bunu bucurosu, cá te lasu cu atát'a!“

Ast'felu gasisè Tomiti'a adapostu tocmai cându credeá cá va fi silitu se ratacésca prin paduri, si se dórma pre vre-unu vérfu de munte.

Carulu porní.

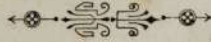
Noi nu potemu se-lu insoçimu, de si am face ast'a cu cea mai draga de anima, cá-ci vai multu e frumosu drumulu acel'a pre care-lu strabatura, frumosu si poeticu, celu peçunu pâna la unu locu, cale de aprópe dóue díle dela Bârsesci.

Trebue se lasamu acum pre Tom'a de-o-cam-data — in voi'a intemplarei.

Vomu reveni câtu de curându la elu, vomu aflá tóte câte ne suntu de lipsa despre sórtea s'a, acum inse trebue se alergamu in alta parte, unde iubitulu cetitoriu si dragalasi'a cetitore nici cu gândulu n'ar' fi gânditu cà-i vomu duce, si inca de-a dreptulu dintr'unu câtunu romanescu.

Ce'a ce avemu se povestimu acum se petrece tocmai in capital'a Austriei, in orasiulu faimosu cu numele Vien'a. (Va urmá.)

TEOCHARU ALEXI.

DEMNIȚATEA FEMEILORU.

Sociei mele.

Stima femeiloru dati si onóre!
Câci ele'n viéti'a a ceriului flóre
— Flórea iubirii — cu dragu o sadescu
Si in alu Gratiei templu divinu
Foculu virtutiloru mari intretienu
Si-alu sântieminteloru, ce fericescu.

Vecinicu de pe drépt'a cale
Se abate unu barbatu,
Vecinicu gândurile sale
Marea patímei strabatu;
Lacomu elu in departari
Pribegiesce suspinându
Preste tieri si preste mari
Dupa visulu seu venându.

Dar' cu-o privire, ce farmeca, léga,
Ea flu întorce din calea-i pribéga,
Pe a prezentului cale de pace;
Ea, ce'n a mamei coliba placuta
Stat-a retrasa, modesta, pierduta,
Ea e menita ferice a-lu face.

Nisuinti ne'nduplicate
Cu putere sdrobitóre
De barbatu esecutate
Suntu in viéti'a-i orbitóre.
Ce-a creatu, ér' risipesce,
Doruri preste doruri are,
Capulu hidrei vecinicu cresce...
Unu-i josu... altulu resare.

Dar' multiemita cu bunuri mai scumpe,
Ea a momentului flóre o rumpe,
Dându cu iubire si celui lipsitu
Si in sciinti'a ce i-e 'nascuta,
Ea decâtu dânsulu e mai avuta,
Câ-ci poesi'a-i alu ei favoritu.

Aspru, mândru, pentru sine
E barbatulu. Elu nu scia
Farmeculu, ce intretiene
A vietii poesia.
Totulu cauta se-infrunte
Lacrimi nu-lu imblândiescu;
Chiar' a vietii lupte crunte
Si mai tare-lu otielescu.

Dar' cum e arp'a eolica tréza,
Numai zefirulu in ea vibréza,
Ast'feliu si inim'a ei simtitóre
Gingasiu atinsa de ori ce dorere,
Iata câ vérsa spre-a s'a mângaiere
Perle câ róua din ochi lucitóre.

Forti'a-i dreptulu, care-i strînge
La donnire pre barbati;
Ei cu spad'a unsa'n sânge
Stau pe dreptu incalcati.
Astu-feliu patimile tóte
Intre dânsii se resbuna,
Charis fuge... numai póte
Sta cu Eris impreuna

Dara cu lacrami, rogari, ce convingu,
Forti'a femeile o invingu,
Stîngu neunirea aprinsa si lupta
Tóte poterile centrifugale
Se le prefaca in centripetale
Si se unéscu, ce-i vecinicu in lupta.

MANUSI'A.

Lâng'a leiloru arena,
Asceptându a luptei scena
Regele Franciscu siedeá;
Si'mpregiuru-i pe balconu
Cei mai mari de lângu tronu
Si o cununa de dame-acceptá.

Si regele cum poruncesce,
Pe-a cusícei usia pornesce
Cu pasiu maiestaticu si greu
Unu leu,
Ce mutu se rotesce,
In giuru-si privesce,
Cu-o lunga cascarea
Scutura cóm'a s'a mare
Si labele i-si netediesce
Si josu pe paméntu se lungesce.

Si regele ér' poruncesce,
Pe locu o usia se vede
Deschisa éra
Si din cusica acum se repede
— Selbatecu sarindu —
Unu tigru afara.
Tigru pe leu cum záresce,
Grozavu mugesce
Si cód'a-si incolacesce,
Dar' ér' se umilescu:
Cu limb'a se linge
De leu nu s'atinge
Si mórîie, mórîie,
Pe'ncetulu se târaie
Si ér' pe paméntu se lungesce.

Si regele ér' poruncesce,
Pe locu dintr'o cusica cá fulgerulu éra
Doi leopardi saru de-odata afara
Si cu o sete de lupta cumplita
Pe tigru s'arunca, de paru sè-lu inghita
Se apara tigrulu dar' mai reu i-i atîetiá.
Acum'a cu-o lunga mugire
Se scóla leulu si... ce liniscire!
Tacute in grupa
Apoi se apuca
La lupta grozavele mâtie.

Dar' din balconu-'naltiatu
O donnisióra a scapatu
O manasia pe loculu de lupta greu,
Tocmai intre tigru si leu.

Si in luare de rîsu donnisiór'a
Cavalerului Delorges i dice asia:
„Domnule! îmi juri mai câ'n tóta ór'a
Iubire, — de vrei o dovada a-mi dá,
Manusi'a, te rogu, a mi-o redicá!“

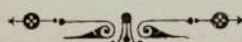
Deci cavalerulu in josu, făr' de frica,
Pe scari de graba se duce,
Si cu o rara virtute,
Din mijlocul fiaveloru iute
Manusi'a o ia si-o aduce.

Cu mare uimire
Si mare'ngrozire
Toti lauda brav'a lui fire
Si laud'a nu se sfêrsiesce.

Dar' cu o gingasia, dulce zimbire
— Semnu că-i aprôpe a lui fericire —
Domnisiór'a Cunigunde-lu primesce.
Er' elu i-i dîce cu taçi'a 'ntristata:
'Nu-ti ceru, domnisióra, nici o respłata!
Si pe totudeaun'a o parasesce.

(Fr. Schiller).

C. Morariu.

FLORI DE MUSCHIU.

— Noveleta. —

Pe teras'a castelului siedeá si meditá jun'a
fetióra. Tenera cá róu'a, alba cá crinulu.

Lun'a poleiá paméntulu, amorulu poleiá vi-
surile ei, cu auru si cu lumina.

In dosu unu sîru de munti cu crestele 'n
nori, in façiá siesuri roditóre, scaldate in unda de
radie.

Sub terasa parculu in floritu; la póla Oltulu
linu si maiestosu.

Pe malulu Oltului cántá trubadurulu, unu
cântecu de doiu si de doru.

Vêntulu serii, cânteculu filomelei si doin'a
trubadurului — tóte, tóte cánta si slavesce ce'a
ce slavesce ea: amorulu.

Ea privesce, asculta si meditáza.

— Mama, mama, nu potu de dorulu lui. Por-
tretulu lui in sóre, portretulu lui in luna, vorb'a
lui in aeru si 'n vènturi, si dragostea lui aici —
in sènu.

— Nu, copila draga! Unu trubaduru, unu cer-
storiu. — Ascépta cá vine elu, celu doritu. Unu
prinçiú de vitia, cu suita mare si 'n pompa stralucitóre.

— Mama draga, elu e mai stralucitu de câtu regi-
gii cu coróne, elu cu arfa lui ajunge cu lumea tóta!

Nici luna, * nici stele. *

In parculu castelului se preâmbła dóue umbre
tainice, line, sioptitóre.

— Adela! intr'alta tiéra ne ascépta fericirea,
si acolo nu te va persecuá unu mire pre care 'lu
uresci. Vrei se vii cu mine?

— Intr'alta tiéra, si 'ntr'alta lume, unde
mergi tu vinu si eu!

— Adela in nóptea nuntii me ascépta. Lu-
mea e mare, si 'n ea ne ascépta fericirea.

E nópte. * * *

Prin vechile coridóre se preâmbła misteriosu
dóue stafii ce stapènescu castelulu: urítulu cu
pustéiulu.

Unu liliacu bate cu arip'a 'n parete. Pustéiulu
tresare, urítulu se face grozavu.

Intr'o sala mohorita arde o lampa mica. La
lumin'a ei dóue figuri negre: domnulu castelului,
si unu proletariu cu façiá de diavolu.

Unu orologiu vechiu bate din cându in cându,
unu tactu monotonu si linu, cá si pulsulu mori-
bundului.

— Omule, dîse domnulu tainicu, — prece-
pi-ti maestri'a?

Satan'a facù din ochi, si scotièndu mân'a
de su mantee, i se vediù virtutea: unu cutítu sclipi-
tiosu.

— Mân'a mea e sigura, dómne. O lovitura
si mórtea.

— Elu stà in calea mea, trebuie se móra.
Éta, si mergi! — dîse domnulu, aruncându-i o pun-
ga cu bani.

Satan'a esí.

Pasii lui sunáu prin coridóre.

Urítulu se trase la unu parete, ér' pustéiulu
alergá si disparù prin zíduri.

Dar' numai pe unu momentu. — Diavolulu
esí, si pustéiulu re'ntorná, — prinde pre urítulu
de braçiú si umbla, — in taina, linu si 'ngrozitoriu.

Ér' pre turnulu castelului, tîpa o buha tristu
si cobitoriu.

* * *
Lun'a se redica maiestósa. Pólele ei de auru
se târaie pe paméntu, si luminéza câmpurile si
vezduhulu.

Filomel'a 'n crénga, trubadurulu la malu. Fi-
lomel'a cánta vesela dragostea ei, trubadurulu cánta
jelnicu dorulu lui. Unu cântecu si o tânguire.

Vechiulu castelu cánta si rescánta de vese-
lie, veselie de nunta.

Mirés'a 'n haina alba ascépta pe terasa. Cu
mânile 'n aeru inbraçisiéza unu visu: pe tène-
rulu amorezu.

Cântarea si sufletulu se légâna pe valuri, si
valurile se redica in ceriu.

Dar' unu tîpetu. . . . Cântarea incéta. . . .
filomel'a se sparie si tace.

Filomel'a tace, valulu dispere, si lumea pare
mai intunecata.

— Copila draga, tu esci cea serbatorita, tu
esci regin'a, vino 'n corulu nuntasiloru.

Mergi mama draga, mergi cá mergu. . . .

* * *
Lun'a pe ceriu e palida.

Hor'a nuntii se aude vesela.

In bercurile Oltului nu cánta pasere, nu trage
unu vèntu de véra, nu sioptesce o frundia.

Pe malu o figura alba si tacuta.

Tóte tacu in giuru, ea plânge; in haina alba
de mirésa.

In malu o arfa sdrobita, si picuri de sânge.

Ea se pléca, redica arfa, o saruta. . . . se
pléca, saruta picurii de sânge. . . . apoi se scóla,
stà pe malu, privesce la ceriu, 'si face cruce, si
incheide ochii.

Valulu se despica. . . . apoi se incheaga.

Si printre stele sbóra unu porumbu albu catra ceriu.

* * *

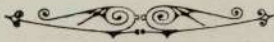
Intre zîdurile castelului nóptea dealungulu se-audu vaiete, gemete si cântari.

Unu barbatu palidu — domnulu castelului, perênda salele spatióse, alérge prin coridóre, — si sbiéra si geme cumplitu.

Si colo pe terasa, nóptea la luna, ésa dóm-n'a castelului, si cânta unu cântecu grozavu, unu cântecu nebunu.

Josu între zîduri stapênesce uritul si pus-téiulu, susu pe turnurile castelului o buha cobitóre.

V. R. Buticescu.

PRIVIRE ASUPR'A LITERATUREI ROMANE.

Fie-care individu 'si-are partea s'a de suferintia, fie-care poporu partea de nenorociri; dar' nici unu individu, nici o natiune in lume n'a suferitu cá Românu si patri'a s'a.

Multe vécuri negre, de ruina si de doliu, trecurá preste pamêntulu Daciei Traiane. Români, elementu Daco-Romanu, suferira isbirea multoru vijelii ale sórtei dela colonisarea loru de cátra Traianu (veaculu 2-lea dupa Christ.) pâna la Radu Negru, Bogdânu, Dragoşiu si Mircea celu betránu, cari strînserá elementele de acelea-si crediatie, datine si sêntieminte; de ace'a-si limba si religiune, sub unu sceptra, formându o singura familie, o singura ecsistentia, o singura natiune: Terra Romana séu Tiar'a Romanésca!

Ast'feliu dar' dupa 11 secole de trude si de suferintie, Români recapetáu rangulu loru între celealalte natii. Patri'a ce fusesè multu têmpu pentru ei unu asilu in paduri, séu o tabera in câmpie, se aretá acumu cu tóte caracterele unei mari comunitati; ambele provincii (Moldov'a si Munteni'a) se supuneáu la acelea-si legi la acelea-si institutii, la acel'a-si cultu, si cu tóte cá fie-care aveáu câte unu capu si guvernamentu in parte, nu érau inse in faptu de câtu dóue surori de ace'asi origine, avêndu numai doi tutori deosebiti. Aceste provincii remaserá confundate prin unitatea semêntiei, a limbei, a sórtei si a suferintieloru loru, si istori'a nu póte aperá drepturile unei'a fàra a consacrâ pe ale celealalte; ast'feliu cá prin cugetarea ambiósa ce le rîvnescce, a ocupá pe un'a este ale avea pe amendóua. ¹⁾

Români in midiloculu trecerei feliuritiloru barbari, gasira in ei inisii poteri de ajunsu spre a se impotriví necontenitu Huniloru, Poloniloru si Tatariloru, din cauza cá puternic'a loru organizatie, radiemata pe libertatea individuala si proprietatea de pamêntu le asigurá in resbele, bravuri ce nu poteáu aveá celealalte popóre crestine slâbite prin slavie.

Dar' vai! nici odata acestu pamêntu nu cunoscu repaosulu; aci erá loculu de intâlnire alu toturoru navaliriloru celoru mari.

Dupa Atil'a vine Tamerlan, Baiazet, Mohamet; si in dílele nóstre Suvarof; dupa acést'a nelegiurile din 1784, ocupati'a dela 1823 pâna la 1834; apoi reocuparea din 1848 si in fine invazi'a din 1853.

Purerea câmpiele Dunarei au fostu cea de-antaia prada a barbariloru.

Nu trebue a uitá cá un'a din puternicele cause de nenorociri ale nóstre, este si gresiél'a ce se-vêrsi Mihaiu Vitézulu, robindu pe tieranulu românú, ce'a ce prepará secolulu de ruina, de jale si de doliu alu Fanariotiloru, si cea de antaiu aliantia a Moldo-Româniloru cu Rusii veni se sigileze acestu vécu de trista memorie!

Sângele lui Tudoru Vladimirescu rescumpera salvarea si viét'i'a natiunei române, cum sângele lui Christu rescumpera esistenti'a neamului omenescu!

„Veaculu XIX. este celu mai mare din tóte veacurile, si sciti pentru ce? Pentru-cá este celu mai dulce. Acestu secolu liberéza pe sclavulu din Americ'a, redica pe pári'a in Asi'a, sd robesce in Europ'a ultimele resturi a le rugului, civiliséza Turci'a, face se strabata Evangeliulu pâna in Koranu, investesce cu demaitate pe femeia, supune dreptulu celui mai tare dreptulu celui mai justu, suprima piratii, micşioréza pedepsele, condamna pedéps'a cu mórte, scóte catusile condamnatiloru, indulcesce supliciele, degradéza si vescediesce resboiulu. ¹⁾

In acestu veacu se lamuresce si se realiséza ide'i'a cá poporale suntu chierate a se intari in cercuri etnografice, deosebindu-si fie-care misiunea istoriei dupa propri'a s'a natura.

Pe lângá tesaurulu comunu alu popóreloru civilisate, mai are fie-care terêmulu seu a parte, in care 'si desvóita in modu specia.lu individualitatea si separându-se aci de tóte celealalte, 'si constitue nationalitatea s'a. Ast'feliu se cere cá poporulu modernu se aiba o forma de statu nationala, si mai alesu o limba si o literatura nationala. ²⁾

Cum óre Românu, acésta fiintia inteligenta, susceptibila de progresu, pornita la actiuni sublime, poteá se stee nepasatoriu la vederea luminei uimitóre ce se revêrsa preste totu globulu in acestu secolu de renascere?!...

In acestu secolu aparurá in statulu nostru ómeni cá: Sincai, Petru Maioru, Cichindealu, Mumulénu, Georgiu Lazaru, Vacarescii, Eliade, Bolintineanu, Alexandri, Cogalnicenii, Balcescu, Cârlov'a, Urechi, Milo, Nicolae Ionescu, Ionu Bratianu, Negruzzi, Lauriani, Muresianu, A. Panu, Negri, Gulesci, Ionu Ghic'a, Amani, Tataresci, Voinesci, Teodorini etc., cari se distinsera in deosebitele ramuri de cultura: Poesie, Sciintie, Arte, Istorie, Politica etc. si cari prin sentiementele loru nationale si

¹⁾ Regnault.

¹⁾ V. Hugo.

²⁾ T. L. Maiorescu.

ardorea de a-si innaltia patri'a, aretara Europei ca Romani'a are unu trecutu gloriosu, unu presentu ce merita simpatie si consideratiune si unu viitoriu stralucitu!

D.-nulu Cogalniceanu dice: „Sângele nostru e tēneru pentrucă este inoitu prin nenorociri.“ Se pōte dice cu dreptu cuvēntu, prin analogie: „Lim-b'a nōstra e tēnera pentrucă e pastrata cu îngri-gire in caminele nōstre parintesci.“

Un'a din cele mai vrednice fapte de insem-natu dice Vaillant, este ace'a cā Romāni'a asediata pe drumulu celu mai mare alu invasieloru, cutri-ata in tōte partile de valuri de vēnturatori inar-mati, pastrēza inca o populatie mai in totu fara amestecatura, remanēndu pururea semenea sie-si, cāndu lumea intrēga se transforma si se reinoesce.

Imperiulu romanu piere, si Coloni'a romāna stā in petiōre. Inperiulu grecu se sfarimā si na-valitoriulu Otomanu se opresce la marginele Ro-māniei, dupa cumu se opriserā la Dunare descen-dentii lui Atil'a si la tiermii Nistrului Slavii Polo-niei. — In acestu chipu in midiuloculu cataclis-mului universalu, cāndu fie-care natie erā in pra-da, coloniele lui Traianu 'si pastrāu tipulu anticeii nationalitati, si ne aduceāu cu ele cele depe urma semne ale limbei poporului romanu, vechi'a idioma dorica, ce nu se mai vorbiā la Rom'a tocm'a depe tēmpulu lui Cicerone si alu lui Virgiliu. ¹⁾

(Va urmā.)

BCU Cluj A. G. Draghicescu

NOTIUNI DIN ECONOMI'A DOMESTICA.

„Totulu depinde mai alesu de aceste dōue principii: Labōre si economia.“

Asia suna cuvintele renumitului economistu americanu, Beniaminu Francinu. Totu asia de frumosu suna si cunoscut'a maxima: „Lucra si pas-trēza“ formulata dupa principiulu amintitu. Melo-diosulu versu alu acestoru cuvinte a fostu si este ascultatu cu tōta atentiunea si esecutatu cu destula dibacie de natiunile culte si avute ale Euro-peii si Americii de astadi. Numai la noi se pare cā nu suna cu atāt'a maiestria si putere, sēu nu produce nici atāt'a sensatiune in noi, cā se ne faca a-lu ascultā si esecutā in realitate. Fenome-nulu acest'a tristu se pōte observā cu destula chia-ritate, nu numai la poporulu nostru de rēndu, ci chiar' si in clasele mai inalte ale natiunei nōstre.

Poporulu nostru nu le asculta, cā n'are de unde, pentrucă elu vine in atingere cu partea in-teligenta si culta a natiunei si dela care ar' potē multe invetiā, numai atunci cāndu e vorb'a de a-lu stōrce sēu de ai luā si cea din urma parā. Par-

tea inteligenta s'a uitatu de sōrtea si necasurile bietului poporu, pe spinarea carui'a traiesce si cu ale carui sudori a ajuns aci. De ace'a maio-ritatea inteligentii nōstre nici nu voiesce se asculte acelu versu, pentrucă mai antaiu incepe cu a „lucra“ si ast'a nu prea suna bine la urechea ei. Mai bine i-i place a comotisa, — dēca 'mi permi-teti espresiunea, cāndu scie, cā poporulu, albin'a diligenta, i-i aduce si o satura totu-de-a-un'a din abundantia, fara a se alege si elu cu ceva bunu si folositoriu dela dēns'a dupa atāt'a munca si stra-duintia obositōre. Asia dar' puçina recunoscentia.

Starea acēst'a este tare trista si multu gre-sīta. Si pāna nu vomu vedeā o armonica, bogata si rationala imbarbare la lucru in tōte paturile natiunii nōstre, pāna atunci nu ne vomu potē in-vrednici a vedē rezultatulu frumōseloru cuvinte de susu. Proverbulu romānescu dice cā:

„Cine siede 'n lene
Cu rusīne piere;
Cā lenea-i cocōna mare,
Care n'are de māncare.“

Si pe de alta parte nesciint'a . . . este dupa espresiunea unui economistu, cea mai scumpa mar-fa in tiēra. — Pe cāndu lucrulu si economi'a ra-tionala in familie si in societate au fostu si suntu totu-de-a-un'a fāntānile nesecate de inavutire si fericire a individului in parte cā si a natiunii in genere.

Condusu dara de principiulu de a fi si eu recunosctoriu si folositoriu dupa putintia natiunii mele, si stapēnit de dorulu de a o vedē ina-ntāndu si prosperāndu pe tōte cararile, care con-ducu cu siguritate la inavutire si prin ace'a la cul-tura si civilisatiune, me deciseiu de asta data desī nu cu ceva deplinu originalu a intretienē pre on-cetitori ai acestei publicatiuni despre notiunile cele mai esentiale ale economiei domestice; unu terenu prea de mare importantia dar' prea puçinu cultivatu la noi.

Studiulu seriosu alu tuturoru ramurilor eco-nomiei domestice este de neaperata lipsa pentru complectarea educatiunei si instructiunei fetitioru si a femeiloru, fie ele de ori-ce positiune sēu rangu in societate. Pāna cāndu femei'a nu-si scie dā sēma cu tōta precisiunea pāna in cele mai mi-ci amenunte de variatele si numerōsele atributiuni ale economiei domestice, pāna atunci ea nu pōte portā numele de buna econōma, bā nici cas'a ei n'asiu dori se o cercetezu bucurosu, pōte numai cā se-mi completezu observarile mele critice asupr'a ei. Cu tōta dreptatea dice dar' si vechiulu pro-verbu cā: „femeile suntu, care intemeiēza sēu de-rapana casele.“

In aceste notiuni mi-amu luat de modelu o casa, unde se pōrta o economia mai intinsa, o fa-milia completa: tata, mama, copii, copile, servi-tori, servitōre; tiene vite, galitie, are gradina de legume si de pomi, stupina, via, economia de câmpu s. a. Din complecsulu acest'a fie-care femeia sēu econōma, de de ori si ce positiune in societate, 'si va potē aīā cev'a folositoru sie-si in parte, cā

¹⁾ Drumulu (δρόμος). — Frica (φρίκη). — Pa-durea (θούρα). — etc...

se p^ota aplicá la economi'a ce o p^orta ea in casa si afara. ¹⁾ Se vedemu!

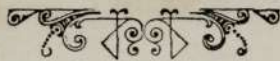
1. Activitatea, cunoscintele si detorintiele femeii in casa.

Chiamarea femeii in economi'a casnica este de cea mai mare insemnatate, de-si la prim'a vedere s'ar' paré prea marginita séu prea ingusta. Unde femeia nu-si cunósce séu nu-si implinesce cu scumpetate chiamarea ei, din ace'a casa, dupa expresiunea unui bunu scriitoru, si-a luatú Domnedieu mil'a, macaru de ar' lucrá si cascigá barbatulu cátu de multu. Chiamarea si inrigirea femeii nu se estinde numai asupr'a caseniloru, ci si asupr'a tuturorú trebuintieloru din economi'a casei. Totu ace'a ce numimu ordine si fericire in casa, purcede totu-de-a-un'a dela femeia, care scie si precepe se provéda cas'a ei cu tóte cele trebuintiósé si prin diligentia si bun'a chipsuinti'a ei, se le intogmésca si distribue cu intieleptiune dupa lipsele si trebuintiele casnice.

Cá punctu de concentratiune si cá o adeverata icóna a activitatii femeii in casa, trebuie se servésca, portarea ei, sémtiulu de ordine si precepe-rea in amenuntu a tuturorú lucruriloru si trebuintieloru casnice. Nu-i este iertatu la nici unu lucru, fie acel'a cátu de micu, cá se fie nebagatóre de séma, séu se-lu desconsideré. Nici odata se nu dé privilegiu la superari si ne'ntielegeri in casa, din potrivá se caute totu-de-a-un'a in asemenea casu cu tactu si cu intieleptiune a-le impacá séu delaturá.

J. Dariu.

(Va urmá.)

O PROFETIE.

Die-e maiu! Care Romanu nu cunósce acésta dî atátu de memorabila in istori'a mai recenta a Romaniei.

Cei mai multi inse — mai cu séma tinerimea, — nu cunósce séu nu-si aduce aminte de primulú evenimentu, care dete acestei dîle insemnatatea ei de astadi. Scie cá in 10 maiu s'a proclamatu independenti'a Romaniei, apoi, cá in altu anu s'a adusu votulu prin care Romani'a s'a prefacutu din Principatu — Regatu si in fine, éراسi in altu anu, s'a incoronatu de primulú seu rege marele capitanu alu ostiloru romane, Carolu I.

Antai'a insemnatate i-si dobandí 10 maiu in anulu 1866, cáci atunci descinse noulú alesu Domnitoriu alu Romaniei, Carolu de Hohenzollern in tiér'a s'a, séu mai bine dîsu, in ace'a dî depuse elu juramentulu de fidelitate in adunarea constituantei romane de pre dealulu Metropolei din Bucuresci.

¹⁾ Opuri consultate si urmate: Haushaltungskunde von Katharina Prato Edle von Scheiger. — Das goldene Familienbuch. — Haushaltungskunde von Marie Klima. — Economia domestica de D. Jarcu s. a. m.

Cine erá atunci Carolu?

Fiiulu unui principe germanu mediatiatu, adeca fiiulu unui Domnitoriu care-si cedase suveranitatea! Erá ofiçieru in armat'a prusiana, care chiar' in acelu anu avea se demonstreze superioritatea s'a faciá cu armat'a austriaca pre câmpile cele sângerósé ale Boemiei, in campani'a de trista memorie pentru austriaci.

Carolu, pentru a veni in tiér'a s'a, fusesé silitu a trece prin acésta Austria, se dice, sub masc'a unui comisu caletoriu.

Dara nu numai Austri'a erá contraria noului prinçiu alu Romaniei — chiar' o parte insemnata din noii sei supusi, nu-i voiá binele.

Beizadelele — urmasii ospodariloru de mai nainte — cari se unisera cu bonjuristii, cá se alunge de pe tronulu principatelorú unite romane, pe Alexandru Jonu Cuza, cu scopu cá dór' dór' i-si voru face locu sie-si, se uitáu cu ochi rei la acestu nemfisiuru si resvratéu poporulu in contr'a lui.

Antipati'a Romaniloru in potriv'a Germaniloru este vechia, de cându cu invasiunea Austriaciloru pe la sfersitulú vécului trecutú, de unde se trage si vorb'a: „de cându cu nemtii cu códa,“ apoi din 1854, — uneltirile beizadeleloru nu remasera deci fora resultatu. Populatiunea romana din Bucuresci se aretá fórte rece cu ocaziunea intrarei lui Carolu in capital'a tieriei s'ale.

Nemtii din Bucuresci, firesce, acesti'a se bucuráu, si-si dedeáu bucuri'a pe faciá cu demonstratiuni de totu soiulu.

Si dintre Romani, Transilvanenii si altii, cari posedéu limb'a germana, se bucuráu cei mai multi de acestu evenimentu.

Unu comptabilu romanu, atasiatu la tipografia din strad'a Biseric'a Jeni a unui neamtii, cunoscându limb'a germana bine, se inspirase atátu de multu de vestea despre fericit'a sosire a principelui Carolu in Romani'a, in cátu, dominatu de acésta inspiratiune, facú o mica poesie germana de bine venire, o dete de i-se tipari frumosu si cându trecú cortegiulu prinçiaru pe dinaintea tipografiei, aruncá poesi'a in carulu domnescu.

Prinçiuulu Carolu p^ote nici n'a observatu ace'a hartia, care merse se se pierdia printre florile aruncate de crem'a societatiei celei frumósé din Bucuresci. Elu prin urmare nu va fi cetitu nici odata ace'a poesie de unu cupriusu — ridicolu, dupa parerea tuturorú Romaniloru, cari aflara de ea.

Éta viersulu celu mai marcantu din poesia, care intempina cele mai aspre critice:

Und wenn dein Haupt von Alter bleich,
Vererbe deinen Söhnen,
Ein junges, Kräftiges Königreich,
Als bester der Romänen.

Pe romanescé acestu viersu ar' suná cámu ast'feliu:

Si cându vei fi căruntu odata
Trecându la nemurile,
Se lasi unu vigurosú regatu
La fii, dreptu moscenire.

In adeveru aceste viersuri mirosáu cale de 6 poste a lingusire copilarésca.

Uau n mtiu se domn sca in Ti r'a rom nesc  pana va incarunt . Ce nebulie! Mai multu de s apte ani nu se potuse sustien  pe tronu nimeni, dupa cumu 'si aduce u a minte cei mai betrani  meni diu t ta Munteni'a si Moldov'a. C tu despre regatu — moftu. Asia d ce u nu numai  menii de r ndu, d ra pana si capacitatile politice, c ci: „nici o data Romani'a nu va nescot  traditiunea s'a,  r' istori'a Romaniei au scie nimicu despre unu regatu romanescu, dupa cumu nici nu este incetatenitu acestu cuventu in limb'a poporului.“

Si totusi — ce se ve mai spunu, scimu cu totii c  Carolu I. este regele Romaniei.

Poetulu nostru, risu pana atunci, incep  se se laude, c  proni'a cer sca 'lu inzestrare odinio ra pentru c tev'a momente cu darulu profetiei. Dreptu dov da cit  versurile s'ale

De regatu a mai c ntatu si altii, deci nu-ti inchipui c te t te, — „i-se obiect .“ Si apoi nici nu poti sustien , c  s'aru fi implinitu profeti'a t'a... c ci regele Carolu n'are copii, prin urmare nu le p te las  nici o moscenire.“

„Regele Carolu n'a muritu inca,“ raspundea poetulu.

„Fl curi! Medicii au declarat, c  regin'a Elisabet'a nici odata nu va mai avea copii.“

„Ce sciu medicii!“ face  poetulu cu unu aeru de dispretiu.

„Primele capacitati medicale!“ i-se obiect  la ast'a.

„Nu recunosc nici o capacitate in acest'a materie,“ continu  poetulu si urm  pe acestu tonu inainte ast'feliu in c tu toti, c ti 'lu audi u, d ce u, c  este nebulu.

Si eu er m de ace'asi parere c  t ta lumea... pana eri.

De eri iuse...

Judece insi i cetitorii, dupa ce voru fi luatu asia cumu lu semi si eu, cunoscentia despre urmat rele r nduri reproduse de t te jurnalele.

„Dupa cumu se aude, regin'a Elisabet'a a Romaniei e in stare binecuvantata, din care cauza, mum'a reginei, princes'a Mari'a de Wied, indata dupa anulu nou, se va duce in Bucuresci.“

Nu mai am nimicu de adaugatu.

Theocharu Alexi.

VISULU COPILEI.

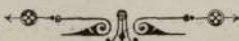
Odata-o copilitia
Vis  unu visu frumosu:
Er  par' c  'n gradina
La flori plecata josu.

Si 'n cetisioru venir 
La ea trei angerei,
S'i dederu binetie,
Cer ndu din flori si ei.

Ve d u prea bucur sa
Din celea ce-avemu noi,

Dar' si voi se-mi aduceti
D' care cresc la voi!

Si angerei venir ,
Ti nend'-se de cuventu,
Si-aduseru flori din ceriuri
Copilei pe pam ntu:
Modesti'a f -antai,
Blandeti'a i urm ,
Sincerita- a s nta
Cunun'a o 'nchei .

NUMERII 76 si 77.

— Naratiune istorica. —

Espeditiunile Rusiloru contr'a Turciei incepura la anulu 1790, invingere dupa invingere secer u armele ruse. Principele Potemkin, numitu Tauricianulu, dispuse combaterea Isakcei, urmare carei'a f  cuprinderea cetatiei. Veteranulu Suwarow, care se afl  fa ia in fa ia cu vizirulu dela Brail'a, pus  trupele sale in mi care spre Ismailu.

Petropolea geme  de manifestatiunile unei bucurii nemarginite pentru imbucurat rele sciri, cari vene u de pe c mpulu de lupta. Se arangiau petreceri dupa petreceri, sal nele capitalei er u aren'a unei vialitati f r  sf rsitu.

La curte se face u mari pregatiri pentru arangiarea unui balu, alu c rui lustru 'lu umbri  o singura impregiurare, la care se pote  accept , impregiurarea c  s rele Rusiei, care inveseli  t te cu splend rea si aparinti'a s'a, Catarin'a imperat s'a at tu de adorata din partea Rusiloru ei, er  se lips sca dela acelu balu a anim  cu dulcea-i privire pre participanti. Dorere! Catarin'a se bolnavis  si ast'feliu se presupunea, c  nu va pute  particip  la balulu, care er  menitu a complet  s rulu festivitatiloru.

S r'a balului intr'unise in pomp sele sal ne ale palatului imperialu totu ce cuprinde  capital'a nobilu si distinsu in s nulu seu. Er  c  si c ndu s'ar' fi adunatu reprezentantii unei lumi departate c  se ingenunchie inaintea unei femei pot te in magiculu ei castelu. Ac  se pote u ved  uniforme de pre la t te curtile si armatele.

Prel nga porturile, cari se vediura cu pu ine septem ni inainte de ac st'a la Tuillerii, St. James si Aranjuez, se mai vede u coj ce de siarlach ale sultanului Baskiriloru, manteau'a galbina a unui Gelung kalm chic, pledulu unui scotianu, dulman'a tivita cu argintu a unui magnatu maghiaru si alte feliturate costume.

Ac  se preumbl  unu nobilu grecu distinsu, prin cautatur'a-i petrundiat ria si nasu-i vulturiu, cu unu boeriu betr nu moldovanu convers ndu in limb'a turca, dincolo vis a vis unu Chiventieriu abia se pote  intielege cu Abchasiru in limb'a persica, la unu altu punctu convers u poloni, germani, italiei si francesi in limb'a franceza.

Ei inchide u calea unui anglesu, unu lordu inaltu, care se preumbl  cu gravitate si tacutu in susu si in josu printre multime, d ndu din c ndu in c ndu c te unu semnu de indispunere, rostindu incetu c te unu „God dam!“ fiindu necesitatu a-si schimb  directiunea luata in preumblare. Ce inse redic  lustrulu si interesulu balului prel nga variatiunea aparintieloru, er  afara de t ta indial'a frums ti'a damelor. Mai t te provinciile Europei si ale Asiei pare u a-si fi tramisu reprezentantele lor spre a face pretensiuni la m ralu de auru alu lui Paris. Nu er  lucru neinteresantu pentru cunoscatorii si adoratorii frumsetieloru femeiesci a face comparari, ceea ce intr'adeveru se s  int mpla la o fer stra, unde st u doi bar-

bati cari la parere se ocupáu cu acestu placutu lucru. Lucrul le fû cu atâtu mai usioru, cu câtu câ ei tocmai se afláu fația in fația cu unu sîru dintre cele mai frumöse si amabile dame parte june parte maritate, care tocmai se apropiara de o dama scotiana.

Unulu dintre dënsii erá unu oficieru dela bransi'a de ingineriu, teneru, cu o fația plina, vióia, cautatura plina de spiritu, o talia mladiósa si o tienuta nobila; elu portá uniform'a de ingineriu alu trupeloru ruse. Sociulu lui de conversare erá unu barbatu de etate cá la 40 de ani, cu trasuri severe, continuu in mișcare, nasulu de form'a unui ciocu de uliu i dá feției o espresiune deosebita. Tiënut'a lui erá pușinu militara, uniform'a inse rosie cá siarlachulu cu guleru de auru aretá cá elu apartiene unei armate europene. Ei conversáu in limb'a francesa; accentulu junelui tradá originea lui germana, alu soțiului seu inse originea italiana.

— Domniei t'ale, precum se vede, nu-ti placu frumsetiele tataresci, continuá italianulu conversarea, carea la parere incepuse de multu tēmpu, la ce necapetându respunsu urmá mai departe:

— Hm! eu nu voiu se afirmu, cá faci'a palida si lungurétia a armenei celei'a — ia privesce ce'a colo cu vestmētulu celu pomposu — s'ar poté compará cu faci'a cea de rosa si vióia a damei vecine cu dëns'a, dara concede-mi cá ochii ei negri intunecati si plini de focu au in sine cev'a caracteristicu si interesantu. Eu pretiuescu preste totu ce'a ce e originalu si încátu privesce frumseti'a femeiesca, sum cosmopolitu. Vedi Domniat'a dam'a cea mica! — este dupa cum credu eu, o princesa cicerinoff, — ea se invërte încóce si incolo cu atâta gratiositate si vioitiune, încátu e in stare a rapí ori ce sēmtîre. Ea e o rusa, dara ochii ei mici, nasulu pușinu cām tēmpitu tradéza originea-i tatara, póte ceva vitia calmúchica. O affi Domniat'a frumósa? — Nu? — Eu inca nu; dar' ea posiede ceva atragatoriu, încátu in scurtu tempu ar' poteá fi in stare se-mi siurubésca mintea prin istetîmea si apucaturile ei fine, celu pușinu in totu casulu mai iute decátu german'a cea inalta de tali'a junonica, care póte e nepasatória, si respingatória intocmai cá si dîn'a cärei'a sémēna. Dupa cum 'ti spunu, camarade, ceea ce este caracteristicu totu-de-a-un'a pretiuescu.

Pentru june se pareá a nu fi prea interesanta vorbirea italianului, elu cautá in pamēntu si taceá. — Acést'a se pareá a o fi observatu si italianulu cá-ci dete conversatiunei o alta directiune.

— Pentru mine ar' fi lucru fatalu, déca imperatés'a nu ar' veni asta séra la balu, continuá elu. Impregiurarea, cá, conformu inaltului mandatu balulu trebuiá se se fi inceputu, pare cá cu atâtu mai vértosu compróba nevenirea ei.

— Ai vediatu pre domnitóre? intrebá junele, dupa cum se pare mai multu cu scopu de a continuá convorbirea

— De securu! adausé italianulu. Eu am adusu recomandari dela Turin, Neapole si alte locuri; ea me primí fórté afabilu. Dupa cum dîse-

semi, eu a-si dori se mai vorbescu inca cu dëns'a inainte de a me duce la armata cá se me luptu in contr'a turciloru.

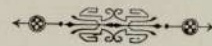
— Cum? continuá junele. Domniat'a inca cugeti a face impreuna cu noi campani'a?

— De securu! cá voluntariu, continuá italianulu cu usiuretate. Eu am abdisu de serviciu in republic'a Genua si domniat'a scí bine, cá soldatulu, déca 'si iubesce statulu, indata ce aude cá unde-va s'a descarcatu unu tunu, devine neliscitu; elu cugeta, cá trebue se fie acolo, cá fărà elu nu merge lucrulu, — afara de ace'a acum sum sätulu de acésta viétia ticalósa. De câti-va ani 'mi petrecu viétia caletorindu cându prin Europ'a, cându prin orientu, dar' acum m'am uritu de viétia fărà ocupatiune, audîndu, cá espeditiunea contra Turciei se incepe érasí, procurându-mi recomandari, am venitu încóce. — Dara, continuá italianulu zimbundu e lucru siodu, cá noi vorbimu aci de unu tempu indelungatu, fărà cá se ne fi spusu unulu altui'a numele. — Eu sum majoru Mazucchelli.

(Wachsmann.)

(Va urmá.)

J. Tanco.

FEMEI'A.

Cine e fiinti'a nobila, care dupa-ce i-a datu nou nascutului seu viétia din sângele seu, 'lu nutresce, 'lu desmierda, 'i i suride, 'lu invétia a vorbi, a umblá si a se rogá? — *E femeia cá mámu.*

Cine e fiinti'a suava, de-o potriva rapitóre trupesce si sufletesce, a carei'a perfectiune ne vestesce atotu-poternici'a Creatoriului, cine e acelu sufletu curatu care 'si jertlesce cele mai fragede inclinari naturale ale s'ale, fiindu-cá privesce acésta jertfa cá trebuintósa, pentru a ajunge la perfectiune? — *E femeia cá fetióra.*

Cine e fiinti'a ace'a sublima care e sócia credinciósa barbatului in dorere si in fericire, care 'i-i dá acestui'a sfatu, 'i-i insufla porniri, 'lu incuragiéza, 'lu infrána si-lu iubesce, care numai in elu si prin elu traiesce o viétia plina de iubire si devotamentu? — *E femeia cá soția.*

Cine e acea fiintia emotionátore, care nu parascesc patulu moșneagului, care-i alina acestui'a dorerile, 'i-i usiuréza órele de tortura, 'i-i dá ochii cá se védia, urechile s'ale cá se audia, 'i-i dá gur'a ei atunci cându a lui nu mai póte se vorbésca? — *E femeia cá fiica.*

Cine e fiinti'a eroica, care calca pe cāmpulu de bataia in sânge? Unu ángeru alu pacii, care 'i-i culege pe moribundi si schingiuiti, fara frica de siaeratulu glontiu-lui si de bubuitulu tunului; fiinti'a pe care o întëlnesci pretutindene, unde e vorba de a ingrigi bolnavii, de a dá asilu copiiloru, pretutindene unde se cere alinarea doreriloru si stergerea lacremiloru? — *E femeia cá sora de caritate.*

Care e flórea odoranta, delicata, ángerésca, cine e fiinti'a vrednica de adoratu, carei'a credinti'a 'i-i dá potere supr'a omenésca, care intonéza cānteculu Domnului intre cele mai înfióratóre torturi si care scie se móra pentru D.-diulu ei pentru-cá se traiésca pentru vecie? —

E femeia cá martira.

Cine e unic'a fiintia binecuentata, care a fostu invrednicita de D.-diu a fi din acel'asi materialu cá si elu; fiinti'a pe care D.-diu cându a descinsu intre ómeni a alesu-o cá se-i dee prin o antitesa tainica onórea sublima de a fi fetióra, mama si sócia D.-dieirii? —

E femeia cá coron'a femeiloru.

Episcopulu Pinto de Campos.

Cronica. — Anu nou fericitu gentileloru cetitóre si onorabil. cetitori ai nostri si preste totu tuturoru familiiloru române cari mai tiênu cu scumpetate la limb'a, datinile si traditiupile strabune!

Cu inceperea anului in Caransebesiu se pune in lucrare o Lóua Tipografia si Libraria românesca, cu unu diariu besericescu, scolasticu, economicu si literariu, — apoi in Sibiiu diariulu cotidianu „Tribuna“ incepe a eși in formatu mai mare si totu aci se infientiêza o noua „Foi-sióra“ româna, ér' in Timisiór'a diariulu „Luminatoriulu“ 'si staveresce editiunea de trei ori (in locu de 2) pe septemâna, si totu acolo urmêza a se scóte la lumina in tóta Duminec'a unu diariu de prim'a necesitate „Gazet'a poporului“. — Mai departe in decursulu acestui anu va se se deschida prim'a scóla rom. superióra de fetitie infientiata prin Asociatiunea transilvana pentru literatur'a si cultur'a poporului românu; — si totu in acestu anu 'si voru incepe activitatea loru dóue bance române de odata, un'a in Clusiu si alt'a in Blasiu — fie-care cu capitalu de 50 mii floreni v. a. — Semne invederate acestea, cá publiculu românu incepe a se interesá din ce in ce mai multu de caus'a nationala si de progresulu seu culturalu si materialu.

Sfêrsitul lunei pe anulu acest'a 'lu predise unu invetiatu alu vechimei cu numele Nostra-Damus, prin cuvintele „cându sântulu George va restigni pre Chistosu, ér' sântulu Marcu 'lu va inviá si s. Ioanu 'lu vaportá: — va fi sunatu ultim'a óra a lunei.“ Ce va se dica: sfêrsitul lunei va urmá in anulu in care Vinerea mare va cadé pe 24 Aprilie (S. George), Pascile pe 26 Aprilie (S. Marcu) si Joi'a verde pe 23 Iuniu (S. Ioanu). Ér' tóte acestea obvinu in anulu acest'a. Spre mangaiarea nóstra inse acestu calculu nu-mai cu calendariulu nou-gregorianu se potrivesc; si dupa ze noi urmamu inca totu calendariulu vechiu-iulianu, pre noi nu ne póte privi acést'a profetia. Deci: La anulu si la multi ani cu benesicu sanatate!

Prim'a scóla rom. superióra de fetitie in Ardélu. — Éra si éra tragemu atentiunea publiculu nostru asupr'a armatoriului:

APELU. — Convinosa despre insemnatatea influintiei, ce femeie'a are asupr'a creșterei morale, intelectuale si fisice a individulu si prin urmare asupr'a progresulu in cultura a popóreloru, *asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu*, a crediutu a lucrá cu efectu mai veditu pentru realisarea scopuriloru ce urmaresce, déca prelânga lucrarea s'a de pâna acumu, indreptata mai alesu asupr'a cultivarei secului barbatescu, va contribei si pentru inal-tiarea in cultura a femeiei române. — Condușe de aceste vederi, adunarile generale ale asociatiunii transilvane tienute la Brasiovu, Orastie, Gherl'a au decisu infintiarea unei scóle superióre de fete cu internatu, sub auspiciile acestei asociatiuni, cu scopu cá fetele române se primêasca nu numai

o creșcere morala intelectuala si fisica mai in-grigita, care si pre dênsele se le redice la nive-lulu, la care se afla adeverat'a femeia in tierile cele mai inaintate ale Europei, ci totu-odata se le faca se se sêmția si se lucre intru tóte cá ade-verate fice ale poporului din alu carui sînu au esitu, ér' parintiloru se li se inlesnésca lucrarea pentru educatiunea ficeloru loru. — Dupa planulu de organizare adoptatu, avêndu a se face, pe lânga internatu pentru predarea invetiamêntului obici-nuitu in 8 clase, provisiune si pentru instructiunea in lucrarile, ce privescu mai aprópe chiema-rea femeiei cá conducátóre a economiei casnice, in 2 cursuri anuale complementare si pentru in-ternatu, — sum'a de 40,000 fl. v. a. pusa de adu-narile generale la dispositi'a comitetulu pentru acestu scopu, s'a doveditu si s'a recunoscutu si de adunarile generale cá nu este de ajunsu neci chiar' pentru redicarea edificiiu scolaru care re-clama sum'a de 60,000 fl. v. a. Din acestu moti-vu comitetulu a fostu indrumatu a cercá acoperirea lipsei prin colecte. — Considerându inse ca afara de zidire, care acumu este aprópe ter-minata, mai trebuescu in internatu si in scóla mobiliariulu necesaru si mijlóce de invetiamêntu acomodate cerintieloru pedagogiei, cá suntu a se restitui fondulu generalu alu asociatiunei antici-patiunile facute cá asia ea se fie pusa in positiune a intimpiná, conformu cu statutele, si alte tre-buintie culturale ale poporului romanu, cá este necesaru a ingrigi de timpuriu de crearea resur-seloru necesare, cari asigurându functionarea reg-ulata si mantnerea la inaltimea sciintiei peda-gogice a internatulu si a scólei, se faca cu po-tintia reducerea câtu mai insemnata a tacselorlu pentru internatu si a didactreloru, crearea de lo-curi libere pentru fete mai sermane si largirea institutulu in directiile, ce necesitatea va indicá in viitoriu, — sum'a de care face trebuintia e cu multu mai considerabila decátu sum'a pusa la dispositiune de adunarile generale. — Comitétulu asociatiunei deci, voiundu a deschide scóla superi-óra de fete cu inceperea anulu scol. 1886/7 si conformându-se conclusulu adunariloru generale amintite, desí cunósce pe deplinu multele sarcini, ce se impunu poporului românu, chiar' si numai prin colectele de totu felulu, totusi 'si ia voie a apelá la spriginulu materialu si moralu alu tutu-roru româniloru pentru a poté duce la unu bunu sfêrsitu lucrulu inceputu. Facându acést'a con-vinsi suntemu, cá nu este suflare românesca, care, fiindu vorba de inaintarea in cultura a poporulu românu prin cultivarea *femeiei* române, se nu grabésca a contribui denariulu seu pentru spriginirea asociatiunei transilvane in sustiñerea unei institutiuni, care intregulu poporu va serví de titlu pentru o legitima mândrie. — Binevoitorii spriginí-tori ai scólei superióre de fete infintiata de aso-ciatiunea transilvana, voru trimite ofertele loru la comitetulu acestui'a in Sibiiu de-adreptulu, séu prin directiunile despartieminteloru asociatiunei séu prin barbatii de incredere, pre cari comite-

tulu i-i vá designá. — Sumele intrate se voru cuitá pe cale diaristica, ér' numele daruitoriloru se voru pastrá pentru etern'a aducere aminte in analele scólei nou infintiate. — Fie cá acestu apelu se afle deschise inimele tuturoru româniloru, cari dorescu inaintarea si marirea némului loru!

Din siedinti'a comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a româna si cultur'a poporului românu tienuta la Sibiu in 18/30 Octobri 1885. *Iacobu Bologna*, v.-pres. *Dr. D. P. Barcianu*, secretariu alu 11-lea.

Din Gherl'a au conferitu spre acestu scopu: Domnisiór'a Ann'a C. Popu, 25 fl., Dlu Vasiliu Popu, canonicu 20 fl., Dlu Gregoriu Stetiú, advocatu 10 fl., pe lãnga obligamântulu de a întregi acestu offertu in decursulu Sem. I. a anului curentu la 100 fl. v. a. Domnulu Vasiliu Gr. Borogvanu, prof. prim. prep. o piesa de 10 franci in auru = 5 fl., Dnii Stefanu Biltiu, Michailu Serbanu si Demetriu Coroianu, canonici, Eusebiu Cartice, Dr. Ioanu Popu si Dr. Iuliu Simonu profesori de teologie, Ioanu Georgiu spiritualu sem., Vasiliu Suciú, prof. prep., Teodoru Lapu, tutoru orf. cerc., Ioanu Dolianu si Andreiu Todoranu, siefu-tipografi — câte 1 fl. Domnii: Dr. Ios. Popu, subjude sing. reg. si Georgiu Pasc'a, prof. de teologia — câte 50 cruceri, si colectantele N. F. Negrutiu, redactoru 100 fl. — la olalta 172 floreni v. a. in bani gat'a si 90 fl. apromisi.

Hymen. Dlu Basiliu Boneu, prof. gymnasialu s'a cununatu cu domnisiór'a Otili'a Feieru la 10 l. c. in Bradu. — Viétia indelungata si prospera noiloru casatoriti!

Notitie. — **Barometru de casa** mai esactu decâtu celu din comérciú se póte gati ast'felu: Se ia o diumatate gramu canforu, totu atãtu salpetru si sare de amoniacu, se disolvá aceste materii in rachiú puru, de 18 grade celu puçinu. Salpetru si sarea de amoniacu se voru disolvá curëndu, inse pentru a grabi solvarea canforului se supune rachiulu la o caldura usióra. — Disolvate aceste materii, ele se punu intr'o sticla lungurétia, in form'a sticleloru ce contienu apa de colonia. Se astupa bine si se sigiléza cu céra. In urma se va asiediá ast'felu cá se fie espusu cátra nordu. — Schimbulu de cristalisatiune ce se produce in intrulu sticlietiei va aretá fórtu precisu schimbarile timpului. — Límpedímea liquidului anuntia témpu frumosu. Déca elu se turbura, e semnu de plóie. — De se forméza ghiétia la fundu, avemu indicatiunea unui inghietiu ce va urmá. — Presenti'a unoru mici stelutii in liquidu aréta tempesta; nescé fulgi in intru ne spune zapada séu timpu inchisu; — firisióre in partea superióra, vèntu; — puncte mici, unu timpu umedu séu negura; — cându fulgii se duc la partea de susu a liquidului, vèntulu e in stratele superióre ale aerului.

Departarea mirosului de pamentu séu mucediala din producte. Amesteca productele cu prafu de carbune (1 la 24) si le lasa se stea ast'felu 14 zile. Vèntura dupa ace'a bucatele, si ele nu voru mai avé nici unu mirosu.

Ce e mai necesaru unei femei? — Lady Brabanzon, un'a din cel' mai generóse dame din Londr'a, a visitatu in diu'a de anulu nou, tóte casele de lucru din capital'a Angliei, cá se dea mici daruri, cá si in asilurile de fete si de femei. Intrebate fiindu lucrátorele, cá: ce dorescu? din 1296 de femei, 1223 s'au rugatu se le dea oglinði.

Casatori'a este mai désa in Ungari'a, unde dintre diece mii barbati suntu casatoriti 6,475. — precãndu in Franci'a suntu numai 5,566, in Angli'a 5,948, in Austri'a 5,271, in Itali'a 5,270, in Danemarc'a 5,191, in Germani'a 5,107, ér' cei mai puçini casatoriti suntu in Norvegi'a si Rusi'a, in cea dintãiu 3,065, ér' in cést'alalta 1,530.

Glume. — **Din viéti'a conjugala.** — **Barbatulu.** Nu esci vesela cá de altadata.... ce ai? — esci bolnava?

Soçi'a. In adeveru nu me sèmtu bine.

Barbatulu. Trebue se me ducu se chiemu doctorulu?

Soçi'a. Ba déca vrei se me vedi vesela, trimíte se chieme mai bine pe croitorésa.

Unu respunsu la loculu lui. — Unu domnu întrebà pe o dómna câti copii are.

— Aveám patru, respunse dómna, dar' murindu'mi unulu n'am decâtu trei.

Dupa unu patrariu de óra, domnulu uitându-si ca-întrebat'o, i-i díse din nou:

Câti copii aveti dómna?

— Fiindu-ca n'am mai facutu nici unulu de cându m'ati întrebatu, domnulu meu, am totu numai trei.

Pentru santulu Agaftonu. — Unu calugaru intrându la o pravalie cere de pomana in numele sântului Agaftonu.

— Ce sântu Agaftonu, díse restitu negustoriulu care erá superatu, dute de muncesce galivanu lenesiu, trântorulu ce esci, fiintia fără inima... si in chipulu acest'a facú calugarului unu tablou complectu.

La urma calugarulu díse:

— Astea tóte pentru mine, — dar' pentru sântulu Agaftonu?

Negustoriulu a carui superare trecuse, scóse si'i dete 1 fl.

La unu fotografu. — Domnulu R. se duce la unu fotografu si se fotograféza.

Preste câte-va zile elu vine cá se-si iee fotografiile.

— O! domnule, dar' mai scosu prostu de totu.

— V'amu scosu intocmai precumu sunteti, d-le R.

Din casarma. — **Colonelu:** Ce ai díce Costane (cãtra soldatu), cându mâne, poimãne vei audi cá suntu generalu?

— Asi crede ca numai sunteti Colonelu.

— Scen'a se petrece in siantiurile dinaintea Plovnei.

Maiorulu. — Ce ai crede Joane, cându ai vede fãlfaindu drapelulu nostru pe zidurile cetãtii Griviti'a?

Soldatulu. — Se traiti, d-le Maioru, a-si crede cá bate vèntulu.

Gâciturii.

I.

Cresce 'n padure in codrii dragi
Prin poenitie cu paltini si fagi, —
Adusa-acasa, frumosu gatita
Si 'n multe forme mestesiugita,
Ea tuturoru e-unu scumpu odoru —
Si totu-si plãnge cu jalnicu doru
Dupa ce-i codrii draguti ai ei; —
Dragile miele — gâciti cá ce-i!?

II.

Din ceriuri sbóra fãr'-aripióre,
Pre crengi s'anina fãra petióre, —
Vino celu rege cu ochi de focu
Si fãra gura-'lu mã ca pe locu!?

III.

Incepe cu trica se gata cu doru —
Multi de durere-i in lume moru,
Asia-i de dulce, si-asia de-amaru
Varsa in sénu goluri si le umple ér',
Mai cu capritiuri in lume nu-i
Si cu dragu totu-si ne inchinamu lui!?

IV.

Este unu rege 'n o lume cá-unu omu
Mai nesensibilu cá unu atomu,
Nimeni nu-lu vede si a lui legi
Conducu popóre si lumi întregi!?

V. B. Munteneaculu.

Terminulu pentru deslegare e 3/15 Februarie. Intre deslegatoriú tuturoru gâcituriloru acestor'a se voru sortiá carti, icóne si alte lucruri de valóre.

Proprietariu, Redactoru respundiatoriu si Editoru: **Niculae Fekete Negrutiu.**

Gherl'a. Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todornu.